

דבר העורכת

אפתח בהצגת שניים מהמאמרים המופיעים בחוברת זו ואסיים באנלוגיה לנושא המתח בין מצוינות בהוראה ובמחקר באוניברסיטאות, שהוא כאוב לאנשי סגל לא מעטים, חדשים כוותיקים. נשמח לקבל תגובות מהקוראים לגבי נושאים אלה ולגבי כל מאמר אחר בחוברת זו.

האם היופי כן קובע?

בסרט "שתי פנים במראה" משחק ג'ף ברידג'ס בתפקיד מרצה למתמטיקה באוניברסיטה, שהוא נאה ואטרקטיבי מאוד אך משמש מודל למורה הגרוע: הוא מתנשא ביחסו אל תלמידיו ואף מעליב אותם, מלמד באופן כזה שתלמידיו אינם מבינים אותו, וגרוע מכך – הוא משעמם כל כך עד שהם נרדמים בשיעוריו. והנה מגיעה הגאולה לשיפור הוראתו בדמותה של ברברה סטרייסנד, מרצה לספרות באותה אוניברסיטה. ברברה מוצגת בסרט כמרצה נפלאה, מעניינת ומלהיבה אך בלתי אטרקטיבית בעליל. משוואה זו של מורה יפה וגרוע לעומת מורה לא יפה ומצטיינת נשללת במחקר אודות נושא זה, שנערך לאחרונה ופורסם בכתבה בעיתון Chronicle of Higher Education מיום ה-15 באוקטובר 2003. המחקר זיהה קשר ישיר בין יפי המראה של מרצים באוניברסיטה לבין דיווגיהם על ידי תלמידיהם בקורסים שבהם הם מלמדים, כאשר קשר זה חזק בייחוד ביחס למרצים הגברים. המחקר עורר תגובות רבות הן מעל דפי אותו עיתון, הן בדיונים סוערים ברשתות תקשורת של מומחים להוראה בחינוך הגבוה.

עיבדתי מעט את תיאור המחקר לשם התאמתו לקהל היעד הנרחב של **על הגובה** והוא מוצג כאן במאמר "יופי בכיתה: הופעה חיצונית נאה/רבת חן של פרופסורים והפוריות הפדגוגית המשוערת שלהם". כמו כן, צירפתי למאמר תגובות מגוונות של קוראים.

האם הציונים שלנו גבוהים מדי?

שלושה אירועים מן הזמן האחרון גרמו לי להעלות נושא זה. תלמידים אחדים בקורסים שלי לתואר שני באו אלי להתלונן על ציונים גרועים שקיבלו, המקלקלים להם את הממוצע. ומה היו ציונים גרועים אלה? הנמוך מביניהם היה 88% והיו שהתלוננו אף על 92%!!! בסוף שנת הלימודים הקודמת נכחתי בטקס לחלוקת תעודות לבוגרים באחת הפקולטות. מבין התלמידים שנקראו לבמה לקבל את תעודותיהם, למעלה מ-40% סיימו בהצטיינות, וכמחצית מהללו – בהצטיינות יתרה... והמאורע האחרון נוגע לפרופסור מאחת המחלקות במדעי החיים, המדורג מדי שנה על ידי תלמידיו גבוה מאוד על הוראתו ואף קיבל בעבר את פרס הרקטור על הצטיינות בהוראה. אני מכירה איש סגל זה שנים רבות על בסיס ההשקעה העצומה שלו בחשיבה על הוראתו, בתכנון שיעוריו ובהכנת הדגמות מקסימות לשילוב בשיעורים כדי לעשותם מרתקים ומאתגרים. מרצה זה סיפר לי בתסכול ואף בכעס רב שהוא ננזף על ידי אנשי דרג המינהל האקדמי הבכיר באוניברסיטה בעקבות תלונה שהגישו 12 תלמידים

שנכשלו בקורס שלו. בתלונה נטען שזהו מספר מוגזם של נכשלים. סטודנטים אלה למדו בקורס מבוא גדול (למעלה מ-400 תלמידים) לתואר ראשון, שממוצע הציונים בו היה 75% וטווח פיזור הציונים היה גדול, כראוי, כך שאותם 12 נכשלים היוו 3% מתלמידי הקורס. הסתבר כי מורה זה היה יוצא דופן ב"חומרת" ציוניו בהשוואה למורים המלמדים קורסים דומים באותה מחלקה, שהציון הממוצע במבחניהם היה 90% וכמעט בלא נכשלים. בעקבות התלונה, נאלץ מורה זה להצטדק ולהסביר את מדיניות הציונים המחמירה שלו. מהיכרותי הקרובה עם הנעשה במחלקות ובפקולטות למתמטיקה, פיזיקה והנדסה אצלנו באוניברסיטת סטנפורד, ידוע לי כי אחוז הסטודנטים במחלקות ובפקולטות אלו המסיימים בהצטיינות הוא קטן ביותר, ומסיימים בהצטיינות יתרה רק סטודנטים ספורים. ציון ממוצע של 75% במבחן בקורס נחשב גבוה, ואחוז כישלונות גבוה בקורס, אפילו של 20%-30% אינו נחשב חריג.

לאור אירועים אלה, שמחתי שנפלה לידי סקירת ספרות מעניינת ביותר על הנושא שפורסמה בכתב עת אקדמי ישראלי בזמן האחרון ונערכה על ידי צוות כותבים ממכללת בית-ברל. במאמר "אינפלציה של ציונים במוסדות ההשכלה הגבוהה" אני מביאה, בעיבוד שלי מאותה סקירה, את הנקודות העיקריות הרלוונטיות לקוראי **על הגובה**.

אנלוגיה

בארץ רחוקה הייתה להקת זמר יוקרתית מאוד. בהופעות, כל חברי הלהקה שרו וגם רקדו. **אולם, יוקרת הלהקה התבססה על הסירה בלבד.**

חלום חייהם של המוני צעירים בארץ זו היה להתקבל ללהקה. לשם כך, לאחר סיום לימודי התיכון ולאחר שנים אחדות של מתן שירות לקהילה, הם הקדישו 8-12 משנות חייהם הצעירים ללימוד בבתי-ספר מיוחדים שהקנו להם את התיאוריה והפרקטיקה הדרושים להתקבל לחברות בלהקה. לימודים אלה דרשו מהם להקדיש זמן ומאמץ עצומים וגם השקעה כספית גבוהה. **אולם, בבתי-ספר אלה לימדו אותם רק לסיר.**

אחת לשנה נערכו בחינות קבלה ללהקה. התחרות הייתה עצומה ורק המצוינים ביותר הצליחו להתקבל. **אולם, בחינות הקבלה בחנו אך ורק את יכולת הסירה.**

בין המאושרים המעטים שהתקבלו ללהקה, היו אחדים שנולדו בעלי כישורים ואהבה לריקוד. רבים מהם עסקו בריקוד במסגרת מתן השירות לקהילה. גם במהלך לימודיהם, רבים מהם עברו התנסויות בריקוד משום שחברי הלהקה העסיקו אותם כרקדני מישנה או משום שהם רקדו לפרנסתם בלהקות אחרות. הניסיון רב השנים שהם רכשו בריקוד שיפר מאוד את רמת הריקוד שלהם. לפיכך, זמרים רבים בעלי כישורים מולדים לריקוד

על הגויה

כתביעת לענייני הוראה בחינוך הנבונה

ניסיון 1 אפריל 2002

השתלבו בלהקה, קיבלו קביעות והתקדמו יפה בדרגות ובתפקידים.

אולם היו גם אחרים שהתקבלו ללהקה על סמך סירתם המצוינת, אך שהיו חסרי קואורדינציה בין איבריהם והתקשו מאוד בריקוד. מסיבה זו הם גם לא רכשו כל ניסיון בריקוד לפני שהתקבלו ללהקה.

והנה בא יום, בו ראשי הלהקה חוקקו חוק חדש המונע קבלת קביעות וקידום מרקדנים גרועים. כדי לא לעשות עוול למתקשים בריקוד, החליטו ראשי הלהקה לספק להם שירותי שיפור הריקוד. לשם כך הם שכרו מורים שרקדו היטב בזכות כישוריהם וניסיונם הרב, אלא שהם היו חסרי ידע תיאורטי/שיטתי לגבי המרכיבים ש"עושים" את הרקדן הטוב, ולגבי שיפור ריקודם של אנשים חסרי קואורדינציה.

וכך, למורים שנשכרו לשיפור הריקוד בעצם לא הייתה ההכשרה המתאימה לכך.

בנוסף, הפעילות היחידה שנערכה לשם שיפור הריקוד הייתה סדנא בת יום עד שלושה ימים. השתלמות כה קצרה, שנערכה בהדרכת מורים שאינם מקצועיים, לא יכולה הייתה לעזור במידה משמעותית לרקדנים חסרי הקואורדינציה.

ואולם, ראשי הלהקה האשימו את אותם רקדנים שהם עצלנים וחסרי מוטיבציה, ולכן ריקודם אינו מסתפר.

ולבסוף, לאחר חמש שנות חברות בלהקה, פוטרו הזמרים חסרי הקואורדינציה, והללו שכבר הייתה להם קביעות לא קודמו עוד...

נירה חטיבה

על הגויה

כתביעת לענייני הוראה בחינוך הנבונה

ניסיון 2 מרץ 2003